

storie og åndelige strømninger, som det danske gymnasium gør sit for at udrydde, så den totale glemsel ville true, hvis ikke Gissel med denne bog havde iværksat en redningsaktion. Og som sagt, vil man på begavet vis ledes gennem et stykke oversat dansk intellektuel historie, så er bogen en rigtig god mulighed for det. Så må man tage Gissels idiosynkrasier med i købet, men de er nu kun med til at vise, at der stadig er kampgejst.

Ditlev Tamm

| KURT L. FREDERIKSEN: *Ejnar Mikkelsen*, Gyldendal, København 2015, 315 s., 299,95 kr.

Polarforskeren var i de første årtier af 1900-tallet af tiden store idoler og helteskikkelser. Historier om at udsætte sig selv for isnende kulde og frostskafer og i menneskehedens navn bemægtige sig og kortlægge uvejsomme områder var godt stof for publikum, og det kan ikke undre. De satte deres liv på spil, og skønt dette blev motiveret på forskellig måde – f.eks. ved stræben efter nationale og videnskabelige landevindinger – så var noget mystisk uudgrundeligt over det vovemod, de udviste. Peary, Scott, Amundsen, Nansen, Rasmussen – de synes alle at have været af en ganske særlig støbning.

Ligeså Ejnar Mikkelsen. Han blev født som søn af en håndværker i Vendsyssel, men tog tidligt ud at sejle. Han kom med på nogle af periodens store opdagelsesrejser, bl.a. til polaregnene. Han fik i denne forbindelse kendskab til Østgrønland og forestod i 1925 sammen med en gruppe grønlandske nybyggere koloniseringen af Scoresbysund (grønlandsk: Ittoqqortoormiit). Hans kendskab til området blev afgørende for hans deltagelse i den danske delegation i forbindelse med retssagen 1931-33 ved Den Internationale Domstol i Haag, der skulle afgøre, om Danmark eller Norge havde suveræniteten over det stykke af Østgrønland, som Norge havde gjort krav på.

Det har tydeligvis været forfatterens ambition at lave en medrivende og levende personskildring, og i bogens tidlige afsnit kan man endda tale om, at biografien har væsentlige fællestræk med en historisk roman. Denne forhåbning er langt hen ad vejen lykkedes. Forfatteren formår at vække en skikkelse til live, som denne anmelder med skam må erkende, at han ikke kendte, inden han læste bogen, men som efterfølgende står som en både i dansk og grønlandsk historisk sammenhæng uomgængelig personlighed i perioden.

Kildematerialet består i høj grad af de offentlige fremstillinger af de historiske begivenheder, som findes enten i de opdagelsesrejsendes

egne publikationer eller i avisernes behandling af rejserne og de øvrige begivenheder, der knytter sig til Ejnar Mikkelsens liv. Det arkivalske materiale er noget mere sparsomt benyttet og består primært af et par dagbøger fra relevante personligheder. Dermed er det også i de kulturhistoriske pointer, som kan udledes af offentlighedens reception og fremstilling af opdagelsesrejserne, koloniseringen og retssagen, at biografien har sin styrke. De mere private sider af Ejnar Mikkelsens personlighed synes generelt behandlet på grundlag af kvalificerede gæt. Fra hans udtalelser i pressen og hans frimurermedlemskab udledes f.eks. visse borgerligt-konservative værdier, fra de konkrete begivenheder som f.eks. datterens død en formodet sorg osv. Dette forbliver altså på et ret overordnet plan.

Ikke få gange fører det nævnte formidlingsmæssige engagement imidlertid til, at både situationer og tanker skildres, som forfatteren kun vanskeligt kan have troværdigt kendskab til. Det har desuden den effekt, at der til tider lægges spor ud i livsforløbet, som næppe kan have været så klare i det levede liv – som f.eks. når forfatteren tager en historie om den fireårige Ejnar Mikkelsen, der løber hjemmefra, til indtægt for den opdagelsestrang, der prægede ham hele livet. Mange er som børn stukket af hjemmefra uden at blive polarforskere.

Forfatteren er ligeledes glad for sine metaforer, som dog til tider virker noget forcerede, og dette kan i værste fald forstyrre skildringen snarere end anskueliggøre den. Således fremstilles Amundsens sejr over Scott i kampen om at nå Sydpolen 1911-12 som et udtryk for „den unge norske nations kamp for at vinde national identitet over for det gamle engelske imperiums hensygnen“. Det må siges at være en lidt vovet og anakronistisk skildring af et nederlag i det, der ellers endnu var det britiske imperiums storhedstid.

Disse punkter er imidlertid småting i forhold til biografiens positive bidrag. Gennem skildringen af Ejnar Mikkelsens bedrifter og offentlighedens fascination af dem tegnes et indgående billede af omfanget og indholdet af den *star quality* (forfatterens eget udtryk), som polarforskeren var omgærdet med i tiden. Dette er et væsentligt kulturhistorisk bidrag, men heldigvis formår forfatteren også at fremstille disse eksempler på vovemod som andet og mere end godt stof for tabloidpressen, der efterfølgende kunne sluges af den almindelige og sikkert noget mindre eventyrlystne befolkning. Koloniseringen af Scoresbysund i 1920'erne og bestræbelserne for at få den danske suverænitæt over Østrønland internationalt anerkendt, som kronedes med held i Haag i 1933, skildres overbevisende som udtryk for en tid med generelt europæisk fokus på national genrejsning.

Jens Lei Wendel-Hansen